

فصل سوم

فصل سوم (۶ پیمانه) ۵۵ تا ۶۰

گام اول: میزان تسلط خود را با رنگ مشخص کنید.
آبی: مسلط / سبز: نسبتاً مسلط / زرد: مسلط نیستم

گام‌های بعدی: اگر در گام اول دانش خود را در حد رنگ زرد ارزیابی کردید اما در نوبت‌های بعدی پیشرفت کردید، می‌توانید خانه‌های سبز یا آبی را رنگ کنید. هرگاه به رنگ‌ها نگاه کنید متوجه می‌شوید در کدام قسمت‌ها نیاز به تمرین بیش‌تر دارید.

آبی سبز زرد

تاریخ ادبیات فارسی در قرن‌های ۱۰ و ۱۱ (۱ پیمانه)
(۲۰ سؤال شناسنامه‌دار)

۶ پیمانه
۲ پیمانه ۲۰ سؤالی
۲ پیمانه ۱۰ سؤالی
۱ پیمانه ۲۰ سؤال جمع‌بندی

۱۰۰ سؤال شناسنامه‌دار
۲۱ سؤال طراحی شده
از کتاب درسی
این سؤال‌ها برای پوشش مطالب
کتاب درسی طراحی شده‌اند.

۲۴ سؤال از
آزمون‌های کانون

۵ سؤال از
کتاب‌های سراسری

پایه‌های آوایی

آبی سبز زرد

پایه‌های آوایی همسان (۲) (۲ پیمانه)
(۲۰ سؤال شناسنامه‌دار)

ترکیبی موسیقی شعر

آبی سبز زرد

استعاره (۲ پیمانه)
(۴۰ سؤال شناسنامه‌دار)

فصل سوم
(۱۰۰ سؤال شناسنامه‌دار)

آبی سبز زرد

آزمون جمع‌بندی فصل سوم (۱ پیمانه)
(۲۰ سؤال شناسنامه‌دار)

درس نامه

تاریخ ادبیات فارسی در قرن‌های ۱۰ و ۱۱

قرن دهم:

اتفاقات مهم:

- ۱- آشفتگی وضع ادبیات به تبع آشفتگی سیاسی و اجتماعی دوره تیموری
- ۲- رواج دو جریان شعری: (۱) شعر لطیف و فصیح بابافغانی ← به طور طبیعی و به شیوه کسانی مثل حافظ و سعدی در جریان بود. (۲) مکتب وقوع ← نتیجه چاره‌اندیشی شاعران برای تغییر سبک و رهایی از تقلید که البته راه به جایی نبرد و بازتاب محیط اجتماعی قرن بود.
- ۳- تشخیص شاعران: سبک عراقی از واقعیت دور شده و جنبه ذهنی و تخیلی یافته است و با پایبندی به سنن ادبی نابود می‌شود ← باید به سوی حقیقت‌گویی و واقع‌گویی بازگشت ← نیاز به پرداختن به مسائل اجتماعی و سیاسی که قالب غزل با توجه به نقش و سابقه کاربردش، اجازه جولان بیش‌تر را نمی‌داد.
- ۴- کم‌توجهی شاهان صفوی به شاعران و شاعران نوازی سلاطین هند ← روی آوردن شعرا به دربارهای هند: برخی بعد از کسب شهرت و ثروت به ایران بازگشتند، آشنایی با تفکرات و معارف هندوان در تغییر سبک، کم و بیش دخیل بود.
- ۵- تأثیر زبان و فرهنگ فارسی بر هندوستان: (۱) تألیف کتاب‌ها و سرودن اشعار فارسی توسط فضلالی هند (۲) شاهان گورکانی به فارسی سخن می‌گفتند. (۳) رسمی شدن زبان فارسی در هند و استقرار آن تا زمان حاکمیت استعمار انگلیس

۶- اصفهان ← مادرشهر ادبی این دوره / کانون‌های فرهنگی دیگر: خراسان، آذربایجان و نواحی مرکزی ایران

۷- عوامل توجه شاهان صفوی به زبان و ادب فارسی و دیگر هنرها:

- ۱- شاهان صفوی در ترویج و نفوذ زبان ترکی نقش داشته‌اند اما کم و بیش به فارسی نیز کتاب نوشته و شعر گفته‌اند.
- ۲- برخی از شاهان صفوی، مقام شیخی و رهبری طریقت داشتند و با رؤسای مذاهب در تماس بودند و رقبایی چون شاهان عثمانی و هندی داشتند ← به طور کلی انواع هنرها مورد توجه قرار گرفت: شعر و شاعری، معماری، قالی‌بافی، سفالگری، شیشه‌سازی، نقاشی، تذهیب و خوشنویسی ← بهزاد (در دوره شاه اسماعیل) و رضا عباسی (در دوره شاه عباس) از مفاخر هنرند.

شاعران معروف این قرن:

- ۱- بابافغانی شیرازی ← شعرش از نظر دقت، ظرافت و رقت معانی مشهور است.
- ۲- وحشی بافقی ← سبک شعرش حدّ واسط سبک عراقی و سبک هندی است و واقع‌گرایی شاخصه اصلی آن است.
- ۳- محتشم کاشانی ← در سرودن شعر مذهبی معروف است؛ از جمله ترکیب‌بند عاشورایی او با مطلع:
باز این چه شورش است که در خلق عالم است باز این چه نوحه و چه عزا و چه ماتم است

قرن یازدهم:

اتفاقات مهم:

- ۱- بی‌توجهی حکومت صفوی به شعر ستایشی و درباری و عاشقانه‌های زمینی ← توجه بیش‌تر شاعران به پند و اندرز، توصیف و بیان امور طبیعی، تبدیل موضوعات و تمثیلات کهن به مضامین تازه و زبان جدید
- ۲- از بین رفتن طبقه مدیحه‌سرایان درباری: (۱) طبقات بیشتری مدعی شعر و شاعری شدند (به ویژه که مردم در رفاه اقتصادی بودند). (۲) شاعران مدیحه‌سرا برای امرار معاش یا ثروت‌اندوزی راهی هند شدند.
- ۳- آشنایی ایرانیان با اروپا ← دایرشدن مراکز تجمعی مثل قهوه‌خانه‌ها که شاعران در آن‌جا به مشاعره، مناظره و نقد آثار یکدیگر می‌پرداختند.

مشهور به ابداع معانی و خیال‌های رنگین ← این ویژگی لطف خاصی به غزل‌هایش بخشیده است. - ضرب‌المثل‌ها و الفاظ محاوره که زبان غزل این دوره را به افق خیال عامه نزدیک کرده، سخن او را برجسته ساخته است. - لقب: «خلاق‌المعانی ثانی» به سبب به کاربردن مضمون‌های ابداعی فراوان	۱- کلیم کاشانی	شعراي معروف قرن يازدهم
- معروف‌ترین شاعر سبک هندی / از پرکارترین شاعران فارسی زبان - در غزل سرایی مشهور است و برخی از تک‌بیت‌های غزلش ضرب‌المثل شده‌اند. - او را خداوندگار مضامین تازه شعری دانسته‌اند.	۲- صائب تبریزی	
- سراینده غزل‌های خیال‌انگیز و به کاربردن مضامین بدیع و گاه دور از ذهن - ویژگی عمده شعر او: مضمون‌های پیچیده، استعاره‌های رنگین، خیال‌انگیز و سرشار از ابهام و تخیلات رمزآمیز شاعرانه	۳- بیدل دهلوی	

تاریخ ادبیات فارسی در قرن‌های ۱۰ و ۱۱

صفحه‌های ۵۸ تا ۶۲ کتاب درسی

(مرتبط با صفحه ۶۱ کتاب درسی) (آزمون کانون - ۱۹ آبان ۹۲)

۷۸۱. ۱. همه گزینه‌های زیر به‌جز ... از ویژگی‌های عمده شعر بیدل دهلوی است.

- (۱) مضمون‌های پیچیده و بدیع
- (۲) استعاره‌های رنگین و خیال‌انگیز
- (۳) تخیلات رمزآمیز شاعرانه
- (۴) زبانزد شدن اشعار او نزد عامه تحت عنوان مَثَل

(مرتبط با صفحه ۵۸ کتاب درسی)

۷۸۲. ۲. هر دو مورد کدام گزینه درباره مکتب وقوع صدق می‌کند؟

- (۱) نتیجه چاره‌اندیشی شاعران برای تغییر سبک و رهایی از گرفتاری تقلید / بازتاب محیط اجتماعی قرن دهم
- (۲) شباهت به شیوه حافظ / بازتاب محیط سیاسی قرن یازدهم
- (۳) نتیجه چاره‌اندیشی شاعران برای تغییر سبک و رهایی از گرفتاری تقلید / بازتاب محیط سیاسی قرن یازدهم
- (۴) شباهت به شیوه حافظ / بازتاب محیط اجتماعی قرن دهم

(مرتبط با صفحه ۵۹ کتاب درسی)

۷۸۳. ۳. کدام گزینه درباره اتفاقات ادبی و تاریخی قرن دهم نادرست است؟

- (۱) از منظر شاعران، سبک عراقی از واقعیت دور شده بود.
- (۲) فرهنگ ایرانی در این دوره از فرهنگ هند همچنان تأثیر می‌پذیرفت و تبریز، مادر شهر فرهنگی بود.
- (۳) زبان فارسی در هندوستان همه‌گیر و رسمی شد و تا زمان حاکمیت استعمار انگلیس زبان رسمی آن دیار بود.
- (۴) مراکزی چون خراسان، آذربایجان و نواحی مرکزی ایران به کانون‌های مهمی برای شاعران و هنرمندان و دانشمندان تبدیل شد.

(مرتبط با صفحه ۶۰ کتاب درسی)

۷۸۴. ۴. در کدام گزینه به نام شاعری اشاره شده است که واقع‌گرایی شاخصه اصلی شعر اوست؟

- (۱) محتشم دلدار اگر فرمان به قتل من دهد / بر سر میدان عبرت نصب کن دار مرا
- (۲) نصیحت این همه در پرده ، با آن طور خودرایی / مگر وحشی نمی‌داند زبان رمز و ایما را
- (۳) یاد من صائب چه با آن خاطر نازک کند / سجده‌ام جایی که بر آن آستان باشد گران
- (۴) کار کلیم بس که ز عشقت به جان رسید / ناصح به آب دیده از دست شسته است

۷۸۵. ۵. به ترتیب کدام شاعر در سرودن شعر مذهبی مشهور است و شعر کدام شاعر از نظر دقت، ظرافت و رقت معانی مشهور است؟

(مرتبط با صفحه ۶۰ کتاب درسی)

(۱) محتشم کاشانی - بابافغانی	(۲) وحشی بافقی - محتشم کاشانی
(۳) بابافغانی - محتشم کاشانی	(۴) بابافغانی - وحشی بافقی

(مکمل صفحه ۶۱ کتاب درسی)

۷۸۶. ۶. با توجه به ویژگی‌های شعر سبک هندی ، بیت کدام گزینه نمی‌تواند مربوط به این سبک باشد؟

- (۱) باز است چشم خلق به قدر گدا ز خویش / پاشیده‌اند بر رخ محفل گلاب شمع
- (۲) صنعت جرأت عبرت‌نگهان هوش‌رباست / حلقه چشمی است که بر نوک سنان دارد شمع
- (۳) زعفران‌زار طرب سیر رخ گاهی ماست / نوبهار دگر از رنگ خزان دارد شمع
- (۴) روز و شب خواب نمی‌آید به چشم غم‌پرست / بس که در بیماری هجر تو گریانم چو شمع

(مرتبط با صفحه ۶۱ کتاب درسی)

۷۸۷. ۷. ویژگی‌های ذکرشده زیر به ترتیب مربوط به شاعران کدام گزینه است؟

- (الف) ضرب‌المثل‌ها و الفاظ محاوره سخن او را برجسته ساخته است.
 (ب) وی را به سبب سرودن غزل‌های خیال‌انگیز و به کاربردن مضمون‌های دور از ذهن می‌شناسیم.
 (پ) برخی از تکبیت‌های غزلش شاهکارهایی از ذوق و اندیشه‌اند.
(۱) کلیم - صائب - بیدل	(۲) صائب - کلیم - بیدل
(۳) کلیم - بیدل - صائب	(۴) صائب - بیدل - کلیم

۷۸۸. ۸. وابسته نبودن شعر به دربار و از بین رفتن طبقه مدیحه‌سرایان درباری در قرن یازدهم هجری چه پیامدی داشت؟

(مرتبط با صفحه ۶۰ کتاب درسی)

- (۱) مضامین تازه به موضوعات تکراری و کهن تبدیل شد.
- (۲) گروه‌های بیشتری مدعی شعر و شاعری شدند.
- (۳) مدح و اندرز در اشعار کمرنگ شد.
- (۴) عاشقانه‌های زمینی در اشعار ترویج یافت.

(مرتبط با صفحه ۵۹ کتاب درسی)

۷۸۹. ۹. در قرن دهم هجری، به غیر از اصفهان کدام گزینه از کانون‌های فرهنگی مهم ایران نبود؟

(۱) آذربایجان	(۲) خراسان	(۳) آسیای صغیر	(۴) نواحی مرکزی ایران

(مکمل صفحه‌های ۶۱ و ۶۲ کتاب درسی)

۷۹۰. ۱۰. ویژگی‌های عمده شعر بیدل در کدام گزینه مشهود نمی‌باشند؟

- ۱) اگر به گلشن ز ناز گردد قد بلند تو جلوه‌فرما / ز پیکر سرو موج خجلت شود نمایان چو می ز مینا
- ۲) ای خیال قامتت آه ضعیفان را عصا / بر رخت نظاره‌ها را لغزش از جوش صفا
- ۳) یکی خال سیه جا کرده بر کنج لب لعلش / که گویا بر لب آب بقا بنشسته هندویی
- ۴) غبار صبح دیدی شرم‌دار از سیر این گلشن / ز عبرت خاک بر سر کرده می‌آید هوا اینجا

(مرتبط با صفحه ۵۸ کتاب درسی) (آزمون کانون - ۳۰ آذر ۹۷)

۷۹۱. ۱۱. کدام گزینه درباره تاریخ ادبیات قرن دهم درست است؟

- ۱) جریان شعر باباغانی، به شیوه رودکی و عنصری در جریان بود.
- ۲) بعد از ظهور شاعرانی چون سعدی، مولانا و حافظ، فرصت رشد ادبیات فارسی فراهم شد.
- ۳) اوضاع سیاسی و اجتماعی این قرن به تبع اوضاع ادب فارسی، آشفته بود.
- ۴) جریان مکتب وقوع، بازتاب طبیعی محیط اجتماعی این عصر بود.

(مکمل صفحه ۵۹ کتاب درسی) (آزمون کانون - ۳۰ آذر ۹۷)

۷۹۲. ۱۲. در کدام گزینه مصداق عبارت زیر را می‌توان یافت؟

«شاعران قرن دهم تشخیص داده بودند که سبک عراقی از واقعیت دور شده و کاملاً جنبه ذهنی و تخیلی یافته است، پس باید به سوی حقیقت‌گویی و واقع‌گویی بازگشت.»

- ۱) مرد آن مرد است که چون پهلو نهد اندر لحد / هم به ساعت از بهشتش بالش و بستر برند
- ۲) چندگویی که میا و مرو از کوچه ما؟ / می‌روم، راه من است این، به تو کاری دارم؟
- ۳) آب حیوان است یا گفتار خواجه یا شکر / ماه تابان است یا گل یا بناگوش شما
- ۴) برگ بنفشه کز چمن آید نسیم او / تابی است از دو سنبل عنبرفشان ما

(مرتبط با صفحه ۶۰ کتاب درسی) (آزمون کانون - ۳۰ آذر ۹۷)

۷۹۳. ۱۳. ویژگی اصلی شعر «وحشی بافقی» و «محتشم کاشانی» به ترتیب کدام است؟

- ۱) رقت معانی - استفاده از قالب ترکیب‌بند
- ۲) واقع‌گرایی - سرودن اشعار مذهبی
- ۳) ظرافت معنا - واقع‌گرایی
- ۴) واقع‌گرایی - رقت معانی

(مرتبط با صفحه ۶۱ کتاب درسی) (آزمون کانون - ۳۰ آذر ۹۷)

۷۹۴. ۱۴. کدام‌یک از ویژگی‌های زیر، مربوط به صائب تبریزی و اشعار اوست؟

الف) انتساب لقب «خلاق المعانی» به او

ب) کاربرد الفاظ محاوره

ج) رواج تکبیت‌های شاعر به صورت ضرب‌المثل

د) نزدیکی به افق خیال عامه

ه) غزل‌سرایی

- ۱) الف - ب ۲) ب - ج ۳) ج - ه ۴) د - ه

(مرتبط با صفحه ۶۰ کتاب درسی) (آزمون کانون - ۳۰ آذر ۹۷)

۷۹۵. ۱۵. کدام گزینه درباره عصر صفوی و ادبیات این دوره نادرست است؟

- ۱) شاهان صفوی به دلیل رقابت با شاهان عثمانی و هندی و دلایلی دیگر، به مسائل فرهنگی توجه داشتند.
- ۲) در عصر صفوی، شاهان دستی در زمینه ادبیات و تصوف داشتند.
- ۳) از شاهان این عهد، اشعاری به زبان ترکی و فارسی باقی مانده است.
- ۴) یکی از دلایل بی‌توجهی حکومت صفوی به شاعران، جلوگیری از نفوذ معارف هندوان بود که برخی شعرا با آن آشنا بودند.

(مرتبط با صفحه ۶۱ کتاب درسی) (آزمون کانون - ۳۰ آذر ۹۷)

۷۹۶. ۱۶. رواج مناظره و نقد ادبی در میان شاعران عهد صفوی، حاصل کدام رویداد بود؟

- ۱) افزایش رفاه اقتصادی
- ۲) وابسته نبودن شعر به دربار
- ۳) فرهنگ پروری حکومت صفوی
- ۴) آشنایی ایرانیان با اروپا

(مرتبط با صفحه ۵۹ کتاب درسی) (آزمون کانون - ۳۰ آذر ۹۷)

۷۹۷. ۱۷. مهم‌ترین کانون فرهنگی ادب فارسی در قرن دهم کدام است؟

- ۱) هندوستان
- ۲) آذربایجان
- ۳) اصفهان
- ۴) خراسان

(مرتبط با صفحه ۶۰ کتاب درسی) (آزمون کانون - ۳۰ آذر ۹۷)

۷۹۸. ۱۸. در کدام گزینه به شاعران مهم قرن دهم هجری اشاره شده است؟

- ۱) وحشی بافقی - کلیم کاشانی - رضا عباسی
- ۲) بیدل دهلوی - بهزاد - وحشی بافقی
- ۳) باباغانی شیرازی - رضا عباسی - کلیم کاشانی
- ۴) وحشی بافقی - باباغانی شیرازی - محتشم کاشانی

(مرتبط با صفحه‌های ۵۹ و ۶۰ کتاب درسی) (آزمون کانون - ۱۹ بهمن ۹۷)

۷۹۹. ۱۹. کدام گزینه از لحاظ تاریخ ادبیات نادرست است؟

- ۱) شاهان صفوی نقش عمده‌ای در ترویج زبان ترکی در ایران داشتند.
- ۲) شاهان گورکانی هند، همگی به فارسی سخن می‌گفتند.
- ۳) رفاه نسبی به وجود آمده در قرن دهم، امکان پرداختن به ادبیات را برای عامه فراهم کرد.
- ۴) بها ندادن به شعر ستایشی در عصر صفوی، موجب راهی شدن شاعران مدیحه‌سرا به هند شد.

۸۰۰. ۲۰. به ترتیب معروف‌ترین شاعر سبک هندی کیست و کدام شاعر در قرن دهم، نماینده اصلی یکی از جریان‌های رایج شعر این قرن است؟

(مرتبط با صفحه‌های ۵۸ و ۶۱ کتاب درسی) (آزمون کانون - ۱۹ بهمن ۹۷)

- ۱) صائب - محتشم کاشانی
- ۲) کلیم - محتشم کاشانی
- ۳) کلیم - باباغانی
- ۴) صائب - باباغانی

پایه‌های آوایی

درس‌نامه

مراحل درک اوزان شعری: برش هر دسته از هجاها یا خوشه‌های هجایی به دسته‌هایی منظم ← درک پایه‌های آوایی ← مشخص کردن وزن و اژه‌های هر پایه ← درک نظم پایه‌های آوایی

سایر اوزان همسان:

فعولن

مثال ○ به دنبال محمل چنان زار گریم / که از گریه‌ام ناچه در گل نشیند

پایه‌های آوایی	پَ دَدَ با	لِ مَحَ مِل	چَ نَ نَ زَا	رَ گِرَ یِم
وزن و اژه	کَ از گِر	پَ اَمَ نَا	قَ دَرِ گِل	نَ شِیَ نَدَ
نشانه‌های هجایی	- - U	- - U	- - U	- - U
فعولن	فعولن	فعولن	فعولن	فعولن

مثال ○ به شاهی نشست از برش کیقباد / همان تاج گوهر به سر برنهاد

پایه‌های آوایی	پَ شَا هِی	نِ شَسَ تَز	بَ رَشَ کِی	قُ بَاد
وزن و اژه	هَ مَانِ تَا	جَ گو هَر	پَ سَرِ بَر	نَ هَاد
نشانه‌های هجایی	- - U	- - U	- - U	- U
فعولن	فعولن	فعولن	فعولن	فعل

آثاری مانند: «شاهنامه» فردوسی و «بوستان» سعدی در این وزن سروده شده‌اند.

❁ در هر یک از وزن‌های همسان ممکن است یک هجا یا بیش‌تر از پایان آن حذف شود.

❁ گاهی ممکن است یک پایه به صورت کامل حذف شود، یعنی هر مصراع به جای چهار پایه، سه پایه داشته باشد.

مستفعلن

مثال ○ موجش گهی گوهر دهد لطفش گهی کشتی کشد / چندین خلاق اندر او مر هر یکی را حالتی

پایه‌های آوایی	مُو جَشَ گَ هِی	گُو هَرِ دَ هِد	لَط فَشَ گَ هِی	کَش تِی کِ شَد
وزن و اژه	چَند دِین خَ لا	یَق اَن دَ رُو	مَر هَرِ پِ کِی	رَا حَا لَ تِی
نشانه‌های هجایی	- U - -	- U - -	- U - -	- U - -
مفتعلن	مستفعلن	مستفعلن	مستفعلن	مستفعلن

مفتعلن

مثال ○ جان مرا مست کنی مست چو بر من گذری / عقل مرا پست کنی زلف چو درهم شکنی

پایه‌های آوایی	جَا نِ مَ رَا	مَس تَ کُ نِی	مَس تَ چُ بَر	مَن گُ دَ رِی
وزن و اژه	عَق لِ مَ رَا	پَس تَ کُ نِی	زَل فَ چُ دَر	هَم شِیَ کَ نِی
نشانه‌های هجایی	- U U -	- U U -	- U U -	- U U -
مفتعلن	مفتعلن	مفتعلن	مفتعلن	مفتعلن

مثال دولت نوروز نپاید بسی / حمله و تاراج خزان در قفاست

پایه‌های آوایی	دُو لَ تِ نُو	رُو ز نَ پا	یَد بَ سی
وزن واژه	مفتعلن	مفتعلن	فاعلن
نشانه‌های هجایی	- U U -	- U U -	- U -

نظامی، «مخزن‌الاسرار» را که درون‌مایهٔ پند و حکمت دارد در این وزن سروده است.

فعالتن

مثال تو مرا جام بقایی که دهی جام حیاتم / تو مرا گنج عطایی که نهی نام فقیرم

پایه‌های آوایی	تُو مَ را جا	کِ دَ هی جا	م خَ یا تم
وزن واژه	فاعلتن	فاعلتن	فاعلتن
نشانه‌های هجایی	- - U U	- - U U	- - U U

۱۰ تست

پیمانهٔ ۵۶

پایه‌های آوایی

صفحه‌های ۶۳ تا ۷۰ کتاب درسی

(مکمل صفحهٔ ۶۳ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۹ بهمن ۹۷)

۸۰۱. ۱. جداسازی پایه‌های آوایی کدام مصراع صحیح است؟

(۱) مه و خورشید نظر شد که از او خاک چو زر شد

مَ هُ خَر شید / ن ظر شد / کِ ا زو خاک / چُ زُر شد

(۲) کبر و تکبر بگذار و بگیر

کَب رُت کب / بَر بِ گُ ذَا / رُبِ گیر

(۳) به جان آتشینم به رخ زعفرانی

ب جان آت / شی نم بِ رخ / زع فِ را نی

(۴) خورشید از رویش خجل گردون مشتبک همچو دل

خُر شید از رو / یش خ جل گر / دون مُ شب بک / هم چُ دل

(مکمل صفحهٔ ۶۳ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۹ بهمن ۹۷)

۸۰۲. ۲. تعداد هجاها در پایه‌های آوایی همسان کدام گزینه متفاوت با دیگر گزینه‌هاست؟

- هین سخنی تازه بگو تا دو جهان تازه شود / وارهد از حدّ جهان بی‌حد و اندازه شود
- مرنجان دلم را که این مرغ وحشی / ز بامی که برخاست مشکل نشیند
- گر مطیع خدمتت را کفر فرمایی بگوید / ور حریف مجلست را زهر فرمایی بنوشد
- سوزد مرا سازد مرا در آتش اندازد مرا / وز من رها سازد مرا بیگانه از خویشم کند

(مکمل صفحهٔ ۶۳ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۹ بهمن ۹۷)

۸۰۳. ۳. پایه‌های آوایی و وزن واژهٔ کدام گزینه با بیت زیر یکسان است؟

«یار مرا غار مرا عشق جگرخوار مرا / یار تویی غار تویی خواجه نگاهدار مرا»

- ای نور ما ای سور ما ای دولت منصور ما / جوشی بنه در شور ما تا می‌شود انگور ما
- تا دلِ هرزه‌گرد من رفت به چین زلف او / زان سفر دراز خود عزم وطن نمی‌کند
- گفت که تو شمع شدی لایق این جمع شدی / شمع نیم جمع نیم دود پراکنده شدم
- گر به تو افتدم نظر چهره به چهره روبه‌رو / شرح دهم غم تو را نکته به نکته مو به مو

(مکمل صفحهٔ ۶۳ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۹ بهمن ۹۷)

۸۰۴. ۴. بیت زیر با کدام بیت هم‌وزن است؟

«به شکرخنده اگر می‌برد جان مرا / متع‌الله فوادی بحیبی ابد»

- بار دیگر سر برون کن از حجاب / از برای عاشقان دنگ را
- چرا به عالم اصلی خویش وا نرم / دل از کجا و تماشای خاکدان ز کجا
- سوی شورستان روان کن شاخی از آب حیات / چون گل نسرين بخندان خار غم فرسود را
- برو از خانهٔ گردون بدر و نان مطلب / کان سیه کاسه در آخر بکشد مهمان را

۸۰۵. ۵. تقطیع هجایی بیت زیر در کدام گزینه صحیح است؟

«ای عجب ار دشمن من خود منم / خیره گله چون کنم از دشمنم»

- (۱) -UU- /U-U- /-UU- (۲) -U- /-UU- /-UU- (۳) -- /-U-U /--U- (۴) --U /-U-U /U--

۸۰۶. ۶. وزن واژه مصراع «همه سهل است، تحمل نکنم بار جدایی» در کدام گزینه آمده است؟ (مکمل صفحه ۶۶ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۲۶ شهریور ۹۵)

- (۱) مستفعلن مستفعلن مستفعلن (۲) فعلاتن فعلاتن فعلاتن (۳) فعلاتن فعلاتن فعلاتن (۴) فعلاتن فعلاتن فعلاتن فاعلن

۸۰۷. ۷. به ترتیب کلمات کدام گزینه مطابق با وزن واژه‌های «فعلولن - مستفعلن - مفتعلن - فاعلاتن - فاعلن» هستند؟

- (۱) بخندد - زندگانی - هواپیما - پیرمردی - هفدهم (۲) خوشه‌ها - شاهنامه - آمرزیده - هواداری - صفوی (۳) خمیده - مالکیت - جیب‌بری - می‌گرفتم - شبستان (۴) ثریا - آسودگی - مدت‌نظر - آفرینش - فارسی

۸۰۸. ۸. کدام بیت براساس نشانه‌های هجایی «U / - - U / - - U / - - U / - - U» سروده شده است؟ (مکمل صفحه‌های ۶۳ و ۶۴ کتاب درسی)

- (۱) دلا دیدی که آن فرزانه فرزند / چه دید اندر خم این طاق رنگین (۲) عجب نیست از گل که خندد به سروی / که در این چمن پای در گل نشیند (۳) در اقصای گیتی بگشتم بسی / به سر بردم ایام با هر کسی (۴) شاهدان گر دلبری زین سان کنند / زاهدان را رخنه در ایمان کنند

۸۰۹. ۹. وزن کدام بیت در مقابل آن درست است؟ (مکمل صفحه‌های ۶۴ تا ۶۶ کتاب درسی)

- (۱) نه چندان آرزومندم که وصفش در میان آید / وگر صد نامه بنویسم حکایت بیش از آن آید (فعلولن فعلولن فعلولن) (۲) هم تازه رویم هم خجل هم شادمان هم تنگ‌دل / کز عهده بیرون آمدن نتوانم این انعام را (مفتعلن مفتعلن مفتعلن مفتعلن) (۳) تو مگر سایه لطفی به سر وقت من آری / که من آن مایه ندارم که به مقدار تو باشم (فعلاتن فعلاتن فعلاتن) (۴) یک سر مو از غم او نیست که اندر تن من / آب حیاتی نهدد با گه‌ری می نشود (مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن)

۸۱۰. ۱۰. وزن واژه کدام مصراع در مقابل آن نادرست است؟ (مکمل صفحه‌های ۶۴ تا ۶۶ کتاب درسی)

- (۱) امشب سبک‌تر می‌زنند این طبل بی‌هنگام را: مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن (۲) همه آرام گرفتند و شب از نیمه گذشت: فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلاتن (۳) عقل کهن‌بار جفا می‌کشد: مفتعلن مفتعلن فاعلن (۴) یتیمی که ناکرده قرآن درست: فعلولن فعلولن فعلولن فعل

پیمانه ۵۷

صفحه‌های ۶۳ تا ۷۰ کتاب درسی **سؤالات ترکیبی موسیقی شعر**

۸۱۱. ۱. وزن واژه کدام مصراع در مقابل آن نادرست است؟ (مکمل صفحه‌های ۶۳ و ۶۴ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۷ شهریور ۹۶)

- (۱) ما همه چشمیم و تو نور ای صنم (مفتعلن مفتعلن فاعلن) (۲) به هر کار کردم تو را آزمایش (فعلولن فعلولن فعلولن فعل) (۳) عاشقان را جست‌وجو از خویش نیست (فاعلاتن فاعلاتن فاعلن) (۴) تو بشکن جنگ ما را ای معلّا (مفاعیلن مفاعیلن مفاعی)

۸۱۲. ۲. کدام گزینه وزن واژه مصراع نخست بیت زیر را به درستی نشان می‌دهد؟ (مکمل صفحه ۶۶ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۹ آبان ۹۶)

«مطلب طاعت و پیمان و صلاح از من مست / که به پیمان‌کشی شهره شدم روز الست»

- (۱) فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلاتن (۲) فعلاتن فعلاتن فعلاتن فاعلن (۳) مستفعلن مستفعلن مستفعلن فعلاتن (۴) فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلاتن

۸۱۳. ۳. خوشه‌های هجایی یک مصراع کدام بیت با «U/- - U/- - U/- - U» هماهنگی دارد؟ (مکمل صفحه ۶۴ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۲۰ آذر ۹۶)

- (۱) اگر غم لشکر انگیزد که خون عاشقان ریزد / من و ساقی به هم سازیم و بنیادش براندازیم (۲) دل مرنجان که ز هر دل به خدا راهی هست / هر که را هیچ به کف نیست به دل آهی هست (۳) بگفتا که این مرد بد می‌کند / نه با کسی که با جان خود می‌کند (۴) بگویم تا بداند دشمن و دوست / که من مستی و مستوری ندانم

(مکمل صفحه ۶۳ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۲ آذر ۹۷)

۸۱۴. ۴. در کدام گزینه وزن واژه بیت دچار دگرگونی شده است؟

- ۱) در غم شیرین نجوشی لاجرم سرکه فروشی / آب حیوان را بیستی لاجرم رفتست آبت
- ۲) ز مستان سلامت ز رندان پیامت / که قفل طرب را کلیدی که نوشت
- ۳) کنار خویش دریا کردم از اشک / تماشا چون نیایی سوی دریا
- ۴) به باطن همچو عقل کل به ظاهر همچو تنگ گل / دمی الهام امر قل دمی تشریف اعطینا

(مکمل صفحه ۶۳ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۲ آذر ۹۷)

۸۱۵. ۵. تعداد پایه‌های آوایی در کدام بیت متفاوت است؟

- ۱) در بن خانه است جهان تنگ و منگ / زود برآیید به بام سرا
- ۲) می گلگون چو تو باشی بر من / نتوانم نتوانم نژدن
- ۳) چو در کان روم او عقیق است و لعل / چو در بحر آیم بود گوهر او
- ۴) تو را در پوستین من می‌شناسم / همان جان منی در پوست جانا

(مکمل صفحه ۶۳ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۷ فروردین ۹۸)

۸۱۶. ۶. پایه‌های آوایی کدام مصراع به لحاظ تعداد با دیگر مصراع‌ها متفاوت است؟

- ۱) همچو آینه هزارت چشم حیران رو به‌رو
- ۲) گر چه زان آینه خاتون عرب را نگرند
- ۳) که بوی مشک می‌دهد هوای مرغزارها
- ۴) لیک بود آه دل سوختگان جانگداز

(مکمل صفحه ۶۳ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۳ اردیبهشت ۹۸)

۸۱۷. ۷. وزن کدام بیت همسان تک پایه‌ای نمی‌تواند باشد؟

- ۱) قافله شب چه شنیدی ز صبح / مرغ سلیمان چه خبر از سبا
- ۲) گاه چو سوسن پی گل شاعر و مداح شدم / گاه چو بلبل به سحر سخره تکرار شدم
- ۳) مغیج‌های می‌گذشت راهزن دین و دل / در پی آن آشنا از همه بیگانه شد
- ۴) بس لابه که بنمودم و دل‌دار نپذیرفت / صد بار فغان کردم و یک‌بار نپذیرفت

(مکمل صفحه ۶۳ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۹ مرداد ۹۷)

۸۱۸. ۸. در ابیات همه گزینه‌ها به جز بیت گزینه ... یک یا دو هجای رکن پایانی حذف شده است.

- ۱) از آن سویی که هر شب جان روان است / به وقت صبح بازآرد روان را
- ۲) این خانه که پیوسته در او بانگ چغانه است / از خواجه پرسید که این خانه چه خانه است
- ۳) خنده بیاموز گلی سرخ را / جلوه کن آن دولت پاینده را
- ۴) کسی سر نهد بر فسونش که چون مار / ز عقل و ز دین دست و پایی ندارد

(مکمل صفحه‌های ۶۳ تا ۶۶ کتاب درسی)

۸۱۹. ۹. در همه گزینه‌ها به جز ... مصراع‌های مقابل هم، هم‌وزن‌اند.

- ۱) باده او همدل من بام فلک منزل من || ای شب خوش رو که تویی مهتر و سالار حبش
- ۲) چه رعنا رقیبی چه شیرین طیبی || تو در جنگ آیی روم من به صلح
- ۳) هین که بس تاریک رویی ای گرفته آفتاب || بوالمعالی گشته بودی فضل و حجت می‌نمودی
- ۴) بدم بی عشق گمراهی درآمد عشق ناکامی || چو بر صورت زند یکدم ز عشق آید جهان بر هم

۸۲۰. ۱۰. بیت «تو عاقل از آنی که عاشق نه‌ای / تو را قبله عشق است اگر مقبلی» با کدام بیت هم‌وزن است؟

(مکمل صفحه‌های ۶۳ و ۶۴ کتاب درسی)

- ۱) ببین عذرا و واقم را در آن آتش خلاق را / ببین معشوق و عاشق را ببین آن شاه و آن طغرا
- ۲) بگویم مثالی از این عشق سوزان / یکی آتشی در روانم فروزان
- ۳) مرا حلوا هوس کرده است حلوا / میفکن وعده حلوا به فردا
- ۴) در اجزای من خوش درآمیختی / به خویشی چو موسی و هارون من

استعاره

درس‌نامه

استعاره

گاهی مجاز بر بنیاد شباهت استوار است و علاقه و پیوند بین معنای حقیقی و غیرحقیقی علاقه مشابهت است؛ این نوع مجاز را «استعاره» می‌گویند. در اصطلاح ادبی، استعاره، کاربرد واژه‌ای به جای واژه‌ای دیگر به دلیل شباهت در ویژگی یا صفتی مشترک است. استعاره به دو نوع استعاره آشکار (مصرحه) و استعاره پنهان (مکنیه) تقسیم می‌شوند.

به عبارت دیگر اگر یکی از دو طرف تشبیه (مشبه یا مشبه‌به) را برگزینیم و طرف دیگر تشبیه را قصد کنیم، استعاره پدید آمده است.

مثال **باغ مرا چه حاجت سرو و صنوبر است / شمشاد خانه پرور من از که کم تر است؟** (حافظ)

در بیت بالا شاعر محبوب خود (مشبه) را حذف نموده و به جای آن «شمشاد خانه پرور» (مشبه‌به) ذکر شده است و از این طریق استعاره آفریده است. چنین استعاره‌ای را که در آن تنها شاعر مشبه‌به تشبیه را ذکر و سایر ارکان تشبیه را حذف می‌کند استعاره مصرحه می‌گویند.

مثال **آتش است این بانگ نای و نیست باد / هر که این آتش ندارد نیست باد** (مولوی)

در مصراع نخست، شاعر دو رکن اصلی تشبیه را ذکر کرده؛ اما در مصراع دوم مشبه‌به را آورده که از آن پی به مشبه می‌بریم. این نوع کاربرد استعاره، همان استعاره آشکار است.

توضیح اگر از چهار رکن تشبیه، دو رکن (مشبه و مشبه‌به) باقی بماند، آرایه تشبیه را داریم؛ اما اگر مشبه همراه ویژگی مشبه‌به یا فقط مشبه‌به باقی بماند، استعاره به وجود می‌آید که رساتر و هنری‌تر از تشبیه است.

مثال **گفتا که مرو به غربت و می‌بارید / از نرگس تر، به لاله بر مروراید** (نظامی)

در مثال بالا، واژه‌های «نرگس»، «لاله» و «مروراید» در معنای اصلی خود به کار نرفته‌اند؛ بلکه به ترتیب استعاره از «چشم»، «چهره زیبا» و «اشک» اند.

استعاره مکنیه

گاهی ممکن است از پایه‌های تشبیه، فقط «مشبه» (طرف اول) ذکر شود که در این صورت معمولاً یکی از ویژگی‌های «مشبه‌به» نیز همراه آن می‌آید. چنین استعاره‌ای را استعاره مکنیه گویند.

مثال **هزار نقش برآرد زمانه و نبود / یکی چنان که در آینه تصور ماست** (انوری)

زمانه (مشبه) به انسانی مانند شده و نقش برآوردن که از ویژگی‌های انسان است، همراه مشبه آمده است. گاه در این نوع از استعاره، مشبه موجودی بی‌جان و غیر انسان و مشبه‌به محذوف، انسان است که سبب پیدایش جان‌بخشی یا تشخیص در کلام می‌شود.

مثال **دشت بخندد همی ز لاله سیراب / باغ بنازد همی به سوسن آزاد** (قطران تبریزی)

«خندیدن» برای «دشت»، «نازیدن» برای «باغ» و «آزاد بودن» برای «سوسن» همگی ویژگی انسان هستند که همراه مشبه خود ذکر شده‌اند، اما مشبه‌به (انسان) ذکر نشده است.

نکته **اگر غیر انسان «منادا» قرار گیرد، به این معنا است که آن را «انسان» پنداشته و این از همان نوع تشخیص است.**

مثال **ای نسیم سحر آرامگه یار کجاست؟ / منزل آن مه عاشق کش عیار کجاست؟** (حافظ)

مورد خطاب قرار دادن نسیم سحر، همان تشخیص است.

توضیح هرگاه انسان در معنای استعاری قرار گرفته و آنگاه مورد خطاب قرار گیرد، تشخیص نیست.

مثال **ای غنچه خندان چرا خون در دل ما می‌کنی / خاری به خود می‌بندی و ما را ز سر و می‌کنی** (شهریار)

«غنچه خندان» استعاره از معشوق است، اما تشخیص نیست.

نکته گاهی رکن ذکر شده (مشبه) به ویژگی رکن محذوف (مشبه‌به) اضافه می‌شود و به صورت ترکیب اضافی می‌آید. این ترکیب‌های اضافی را «اضافه استعاری» می‌گویند. اضافه استعاری یا از نوع تشخیص است و یا تنها استعاره مکنیه.

مثال **کس چو حافظ نگشود از رخ اندیشه نقاب / تا سر زلف سخن را به قلم شانه زدند** (حافظ)

«رخ اندیشه» و «زلف سخن» اضافه استعاری هستند. (هر دو از نوع تشخیص)

(مکمل صفحه‌های ۷۱ تا ۷۴ کتاب درسی) (کنکور سراسری ۸۸)

۸۲۱. ۱. آرایه استعاره در کدام بیت بیش‌تر است؟

- ۱) هر کجا نقاش نقش قامت و لعلش کشید / جلوۀ طوبی نگر، سرچشمۀ کوثر ببین
- ۲) به خنده از لب خود پُر شکر کنی دامن / مرا چو چشم در اندازد از گریبان دُر
- ۳) به چون تو محتشمی بی‌بها سخن ندهم / بده ز لعل شکر بار قند و بستان دُر
- ۴) چون بگویی بفشانی گهر از حقه لعل / چون بخندی بنمایی ز شکر مروارید

(مکمل صفحه ۷۳ کتاب درسی) (کنکور سراسری ۸۸)

۸۲۲. ۲. در کدام بیت، «استعاره» به کار رفته است؟

- ۱) من آنم که در پای خوکان نریزم / مر این قیمتی در لفظ دری را
- ۲) به نظم اندر آری دروغی طمع را / دروغ است سرمایه مر کافری را
- ۳) به علم و به گوهر کنی مدحت آن را / که مایه است مر جهل و بدگوهری را
- ۴) اگر شاعری را تو پیشه گرفتی / یکی نیز بگرفت خنیاگری را

(مکمل صفحه ۷۳ کتاب درسی) (کنکور سراسری ۹۲)

۸۲۳. ۳. در کدام گزینه، آرایه استعاره مصرحه بیش‌تر به کار رفته است؟

- ۱) هرگز نقش تو از لوح دل و جان نرود / هرگز از یاد من آن سرو خرامان نرود
- ۲) از بتان آن طلب ار حسن شناسی ای دل / کاین کسی گفت که در علم نظر بینا بود
- ۳) غلام نرگس مست تو تاجدارانند / خراب بادۀ لعل تو هوشیارانند
- ۴) از دام زلف و دانه خال تو در جهان / یک مرغ دل نماند نگشته شکار حسن

(مکمل صفحه ۷۳ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۵ بهمن ۹۱)

۸۲۴. ۴. در همه گزینه‌ها، به جز گزینه ... «استعاره» به کار رفته است.

- ۱) چو خورشید رخشان بگسترد پر / سیه زاغ پَران فرورد بر سر
- ۲) گل بخواهد چید بی‌شک باغبان / ورنه چینه خود فروریزد ز بار
- ۳) به حجاب اندرون شود خورشید / گر تو برداری از دو لاله حجیب (حجاب)
- ۴) خیز تا بر کلک آن نقاش جان افشان کنیم / کاین همه نقش عجب در گردش پرگار داشت

(مکمل صفحه ۷۳ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۵ بهمن ۹۰)

۸۲۵. ۵. در کدام گزینه، استعاره بیش‌تری وجود دارد؟

- ۱) چو تنها ماند ماه سرو بالا / فشانند از نرگسان لؤلؤی لالا
- ۲) تا تو را جای شد ای سرو روان در دل من / هیچ کس می‌نپسندم که به جای تو بود
- ۳) باز امشب ای ستاره‌ی تابان نیامدی / باز ای سپیده‌ی شب هجران نیامدی
- ۴) باغ مرا چه حاجت سرو و صنوبر است / شمشاد خانه‌پرور من از که کم‌تر است

(مکمل صفحه ۷۳ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۵ بهمن ۸۹)

۸۲۶. ۶. در کدام گزینه، شاعر از آرایه استعاره مصرحه بیش‌تر بهره برده است؟

- ۱) دلا تا کی در این زندان فریب این و آن بینی / یکی زین چاه ظلمانی برون شو تا جهان بینی
- ۲) هم از راه سخن شد چاره‌سازش / بدان دانه به دام آورد بازش
- ۳) باغ مرا چه حاجت سرو و صنوبر است / شمشاد خانه‌پرور من از که کم‌تر است
- ۴) زبور عشق‌نوازی نه کار هر مرغی است / بیا و نوگل این بلبل غزل‌خوان باش

(مکمل صفحه ۷۳ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۵ بهمن ۸۹)

۸۲۷. ۷. در کدام گزینه، «استعاره» به کار رفته است؟

- ۱) سواران لشکر برانگیختند / همه دشت پیشش درم ریختند
- ۲) به یاد یار و دیار آن چنان بگیریم زار / که از جهان ره و رسم سفر براندازم
- ۳) آمد موج‌الست، کشتی قالب بیست / باز چو کشتی شکست، نوبت وصل و لقا است
- ۴) اگر در باغ عشق آبی همه فرآش دل یابی / وگر در راه دین آبی همه نقاش جان بینی

(مکمل صفحه ۷۳ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۵ بهمن ۸۹)

۸۲۸. ۸. فردوسی در ابیات زیر چند بار از آرایه «استعاره» بهره برده است؟

«همه بندگان موی کردند باز / فریگیس مشکین کمند دراز
برید و میان را به گیسو بیست / به فندق گل و ارغوان را بخت»

- ۱) شش (۲) هفت (۳) پنج (۴) چهار

(مکمل صفحه ۷۳ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۵ بهمن ۸۹)

۸۲۹. ۹. در همه گزینه‌ها به جز گزینه ... شاعر از آرایه «استعاره» بهره برده است.

- ۱) پشتم خمیده ماند ز بار گران عشق / چون شاخه ضعیف ز بار گران برف
- ۲) ننگرد دیگر به سرو اندر چمن / هر که دید آن سرو سیم‌اندام را
- ۳) ماهم این هفته برون رفت و به چشمم سالی است / حال هجران تو چه دانی که چه مشکل حالی است
- ۴) گرچه از کبر، سخن با من درویش نگفت / جان فدای شکرین پسته خاموش باد

۸۳۰. ۱۰. در بیت «بتی دارم که گرد گل ز سنبل سایه‌بان دارد / بهار عارضش خطی به خون ارغوان دارد» به ترتیب چه کلماتی استعاره هستند؟
(مکمل صفحه ۷۳ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۵ بهمن ۸۹)
- (۱) بت، گل، سنبل (۲) بت، سنبل، بهار (۳) گل، خط، ارغوان (۴) سنبل، عارض، ارغوان
۸۳۱. ۱۱. در ابیات همه گزینه‌ها به جز گزینه ... «استعاره» وجود دارد.
(الف) یاد باد آن‌که چو یاقوتِ قدح خنده زدی / در میان من و لعل تو حکایت‌ها بود
(ب) بعد از این دست من و دامن آن سرو بلند / که به بالای چمان از بن و بیخم برکند
(پ) زلف پرپیچ برشکسته به گل / چشم پر خواب سرمه کرده به ناز
(ت) ای سلسله مشک فکنده به قمر بر / خندید لب پرشکر تو به شکر بر
(ث) شب پر از در و گوهر و لؤلؤ / از گریبان چرخ تا دامن
(ج) روشن از پرتو رویت نظری نیست که نیست / منت خاک درت بر بصری نیست که نیست
(چ) او را به چشم پاک توان دید چون هلال / هر دیده جای جلوه آن ماه‌پاره نیست
(ح) گوشه گرفتم ز خلق و فایدتی نیست / گوشه چشمت بلای گوشه‌نشین است
- (۱) پ و چ (۲) الف و ب (۳) ج و ح (۴) ت و ث
۸۳۲. ۱۲. در کدام بیت آرایه «تشخیص» به کار رفته است؟
(مکمل صفحه ۷۴ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۲۱ آبان ۹۵)
- (۱) سرو من، سرو نه از قد تو چالاک‌تر است / دل به روی تو ز روی تو طربناک‌تر است
(۲) آن لحظه که ریزم چو فلک از مژه کوب / بیدار کسی نیست که گیرم به گواهی
(۳) لعل تو به هر خنده صد شور پدید آرد / چشم تو به هر گوشه صد فتنه برانگیزد
(۴) لیبی خامش‌تر از گوش صدف آماده می‌باید / طلبکار وصال دژ شهوار معانی را
۸۳۳. ۱۳. در کدام بیت آرایه «تشخیص» وجود دارد؟
(مکمل صفحه ۷۴ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۵ آبان ۹۶)
- (۱) از خویشتن بیرس در این گور خویش تو / جان و خرد بسی است تو را منکر و نکیر
(۲) بشکند پروانه چون در انجمن بیند مرا / خیزد از بلبل فغان چون در چمن بیند مرا
(۳) خفاش در تاریکی‌ای در عشق ظلمت‌ها به رقص / مرغان خورشیدی سحر تا والضحی پاکوفته
(۴) ز شرم نرگس مخمور او چندان عرق کردم / که سر تا پای من میخانه شد از شیشه چیدن‌ها
۸۳۴. ۱۴. در کدام بیت استعاره مصرحه و تشخیص وجود دارد؟
(مکمل صفحه‌های ۷۳ و ۷۴ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۵ آبان ۹۶)
- (۱) چون صبا شرح گلستان جمالت می‌داد / از هوا دامن گل بر سر صحرا می‌ریخت
(۲) مرا یاقوت او قوت روان است / ولی اشکم چو یاقوت روان است
(۳) ساقی می چون زنگ ده کآینه جان من است / باشد که بزدايد دلم ز آینه جان زنگ را
(۴) می‌خورد از جام لعلش باده خون / می‌برد ز افعی زلفش موی موی
۸۳۵. ۱۵. در کدام بیت، آرایه‌های «استعاره مصرحه و تشخیص» وجود دارد؟
(مکمل صفحه‌های ۷۳ و ۷۴ کتاب درسی) (کتکوری سراسری ۹۴)
- (۱) صبحدم چون گل به شکر خنده بگشاید دهن / از خروش و ناله مرغ سحرخوان چاره نیست
(۲) پیش رویش ز آتش دل سوختم پروانه‌وار / زان که شمعی چون رخس در مجلس اصحاب نیست
(۳) چون گل صد برگ بزم خسروانی ساز کرد / بلبل خوش‌نغمه آهنگ هزار آوا گرفت
(۴) ابر را بنگر که لاف درفشانی می‌زند / بس که از چشمم به دامن لؤلؤی لالا گرفت
۸۳۶. ۱۶. در کدام گزینه «تشخیص» به کار نرفته است؟
(مکمل صفحه ۷۴ کتاب درسی) (کتکوری سراسری ۸۷)
- (۱) ما آبروی فقر و قناعت نمی‌بریم / با پادشاه بگوی که روزی مقدر است
(۲) عشق ما را هزار فن آموخت / عشق ما را هزار حله بدوخت
(۳) مهرش به جان می‌کاشتم تا بردهد مهر و وفا / در دش به دل می‌داشتم کآخر دوی من شود
(۴) ای بخارا، شاد باشد و دیر زی / میر زی تو شادمان آید همی
۸۳۷. ۱۷. در ابیات همه گزینه‌ها به جز گزینه ... آرایه «تشخیص» وجود دارد.
(مکمل صفحه ۷۴ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۵ بهمن ۹۲)
- (الف) به یاد زلف نگون‌سار شاهدان چمن / ببین در آینه جویبار گریه بید
(ب) از این چراغ توام چشم روشنایی نیست / که کس ز آتش بیداد غیر دود ندید
(پ) نشان داغ دل ماست لاله‌ای که شکفت / به سوگواری زلف تو این بنفشه دمید
(ت) ای صبا مگذر از این جا، که در این دوزخ روح / خاک ما را به گل و سرو و سمن حاجت نیست
(ث) چه جای من؟ که در این روزگار بی‌فریاد / ز دست جور تو ناهید بر فلک نالید
(ج) در بهاری که بر او چشم خزان می‌گرید / به غزل خوانی مرغان چمن حاجت نیست
(چ) این شب‌آویختگان را چه ثمر مژده صبح / مرده را عربده خواب‌شکن حاجت نیست
(ح) لاله را بس بود این پیرهن غرقه به خون / که شهیدان بلا را به کفن حاجت نیست
- (۱) الف و پ (۲) ب و چ (۳) ث و ح (۴) ت و ح

(مکمل صفحه ۷۴ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۵ بهمن ۹۲)

۸۳۸. ۱۸. در کدام بیت، آرایه «تشخیص» وجود ندارد؟

- ۱) دریا به حیایی چه قدر جلوه فرود؟ / آینه‌ی وصلیم و حجاب است دل ما
- ۲) بیا که بر سر کویت بساط چهره‌ی ماست / به جای خاک که در زیر پایت افکنده‌ست
- ۳) ای کرده در جهان غم عشقت سمر مرا / وی کرده دست عشق تو زیر و زبر مرا
- ۴) فریب زلف تو با عاشقان چه شعبده ساخت؟ / که هر که جان و دلی داشت در میان انداخت

(مکمل صفحه ۷۴ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۵ بهمن ۹۲)

- ۱) در مذهب ما باده حلال است ولیکن / بی روی تو ای سرو گل اندام حرام است
- ۲) امشب ای ماه به درد دل من تسکینی / آخر ای ماه تو هم درد من مسکینی
- ۳) در زلف چون کمندش ای دل میبچ کان جا / سرها بریده بینی بی جرم و بی جنایت
- ۴) ای نسیم سحر آرامگه یار کجاست؟ / منزل آن مه عاشق کش عتار کجاست؟

(مکمل صفحه ۷۴ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۵ بهمن ۹۱)

۸۴۰. ۲۰. تعداد «تشخیص» در ابیات کدام گزینه، بیش‌تر از سایر گزینه‌ها است؟

- الف) از باد صبا، دم تو جوید / با خاک زمین، غم تو گوید
- ب) بنالد جامه چون از هم بدری / بگرید رز چو شاخ او ببری
- ج) هنگام سپیده دم خروس سحری / دانی ز چه رو همی کند نوحه‌گری
- د) زان پیش که دست و پا فرو بندد مرگ / آخر کم از آن که دست و پای بزینم
- ه) تا دل هرزه‌گرد من رفت به چین زلف او / زان سفر دراز خود عزم وطن نمی‌کند
- و) هر شبمنی در این ره صد بحر آتشین است / دردا که این معتا شرح و بیان ندارد
- ز) محمل بدار ای ساروان، تندی مکن با کاروان / کز عشق آن سرو روان، گویی روانم می‌رود

الف - ب

۳ - د

۲ - ج

۱ - ه - ز

(مکمل صفحه‌های ۷۳ و ۷۴ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۵ بهمن ۹۰)

۸۴۱. ۱. در کدام گزینه «استعاره مصرحه و تشخیص» به‌کار رفته است؟

- ۱) آهوی آتشین روی چون در بره درآید / کافور خشک گردد با مشک تر برابر
- ۲) اگر بخندد در دست من قدح نه عجب / که بس گریست فراوان به دست من شمشیر
- ۳) در ده از آن چکیده خون ز آبله تن رزان / که آبله رخ فلک بود عروس خاوری
- ۴) نه دست صبر که در آستین عقل برم / نه پای عقل که در دامن قرار کشم

۸۴۲. ۲. در ابیات همه گزینه‌ها به‌جز بیت گزینه ... «استعاره مصرحه و تشخیص» به‌کار رفته است.

(مکمل صفحه‌های ۷۳ و ۷۴ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۵ بهمن ۹۰)

- ۱) گل چاک زد از شوق گریبان صبوری / تا آگهی از چاک گریبان تو دارد
- ۲) به تیره‌روزی من چشم روزگار گریست / ندانم آن مه تابان چه در کمان دارد
- ۳) گلا و تازه‌بهارا تویی که عارض تو / طراوت گل و بوی بهار من دارد
- ۴) می‌خورد از جام لعلش باده خون / می‌برد ز افعی زلفش موی موی

۸۴۳. ۳. در ابیات همه گزینه‌ها به‌جز بیت گزینه ...، آرایه «تشخیص» به‌کار رفته است.

(مکمل صفحه ۷۴ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۵ بهمن ۹۰)

- ۱) تا مرا عشق تو تعلیم سخن گفتن کرد / خلق را ورد زبان، مدحت و تحسین من است
- ۲) حسنت به ازل نظر چو در کارم کرد / بنمود جمال و عاشق زارم کرد
- ۳) اگر غم لشکر انگیزد که خون عاشقان ریزد / من و ساقی به هم سازیم و بنیادش براندازیم
- ۴) تو را ز کنگره عرش می‌زنند صغیر / ندانم که در این دامگه چه افتاده است

(مکمل صفحه ۷۴ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۵ بهمن ۹۰)

۸۴۴. ۴. در کدام گزینه، «تشخیص» وجود دارد؟

- ۱) احوال گنج قارون کایام داد بر باد / در گوش گل فروخوان تا زر نماند
- ۲) مرغ دل ما را که به کس رام نگردهد / آرام تویی، دام تویی، دانه تویی، تو
- ۳) نبود گوهر یک‌دانه‌ای در این دریا / وگرنه چون صدف آغوش می‌گشودم من
- ۴) بر حدیث من و حسن تو نیفزاید کس / حد همین است، سخن‌دانی و زیبایی را

۸۴۵. ۵. در همه ابیات به‌جز بیت گزینه ... «تشخیص» به‌کار رفته است.

(مکمل صفحه ۷۴ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۵ بهمن ۸۹)

- ۱) ای دل من تو را بشارت باد / که تو را من به دوست خواهم داد
- ۲) تا مرا عشق تو تعلیم سخن گفتن کرد / خلق را ورد زبان، مدحت و تحسین من است
- ۳) تو را ز کنگره عرش می‌زنند صغیر / ندانم که در این دامگه چه افتاده است
- ۴) دیده عقل مست تو، چرخه چرخ پست تو / گوش طرب به دست تو، بی تو به سر نمی‌شود

۸۵۶. ۱۶. در کدام بیت آرایه‌های «تشبیه، استعاره مصرحه و تشخیص» وجود دارد؟

- ۱) کمند زلف بتی گردنم بیست به مویی / چنان کشید که زنجیر صد علاقه گسستم
- ۲) سال‌ها نالیدم از عشق گلی چون بلبل / گل خزان شد ناگه و خارم به پای جان خلید
- ۳) ز شرم چهره چون آفتاب اندر صبح / ستاره خون شود از چشم آسمان بچکد
- ۴) چون می‌رود این کشتی سرگشته که آخر / جان در سر آن گوهر یک‌دانه نهادیم

۸۵۷. ۱۷. در کدام گزینه هر دو آرایه «تشخیص» و «تشبیه فشرده» به صورت «ترکیب اضافی» یافت می‌شود؟

(ترکیبی) (آزمون کانون- ۸ بهمن ۹۵)

- ۱) نسبت روی تو با ماه فلک می‌کردم / چو بدیدم رخ زیبای تو چیز دگر است
- ۲) ای صبا نکهتی از خاک ره یار بیار / ببر اندوه دل و مؤده دلدار بیار
- ۳) غنچه در باغ اگر لعل لب را ببند / نزند لاف به پیش تو به کوچک‌دهنی
- ۴) لعلش آتش، نرگش مست مدام / قدّ سروش را ندارد دلبری

(ترکیبی) (آزمون کانون- ۱۱ اردیبهشت ۹۶)

۸۵۸. ۱۸. کدام بیت دارای دو تشبیه و فاقد استعاره است؟

- ۱) ای جان من! جهان لطافت تویی ولیک / دل بر وفای عهد جهان چون توان نهاد
- ۲) بار هجران تو کوه است این تن لاغر چو کاه / طاقت کوهی چنان تا کی بود این کاه را؟
- ۳) چنان با باده عشق تو سرگرمم در این گلشن / که خار راه او در زیر پا ریحانه می‌آید
- ۴) این یک دو سه روز نوبت عمر گذشت / چون آب به جویبار و چون باد به دشت

(مکمل صفحه ۷۳ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۲۲ آبان ۹۴)

۸۵۹. ۱۹. در همه گزینه‌ها به جز گزینه ... «استعاره مصرحه» دیده می‌شود.

- ۱) صفای خلوت خاطر از آن شمع چگل جویم / فروغ چشم و نور دل از آن ماه ختن دارم
- ۲) مرا در خانه سروی هست کاندرا سایه قدش / فراغ از سرو بستانی و شمشاد چمن دارم
- ۳) خدا را ای رقیب امشب زمانی دیده بر هم نه / که من با لعل خاموشش نهانی صد سخن دارم
- ۴) به کام و آرزوی دل چو دارم خلوتی حاصل / چه فکر از خُبت بدگویان میان انجمن دارم

(ترکیبی) (آزمون کانون- ۱۱ اردیبهشت ۹۶)

۸۶۰. ۲۰. در کدام بیت هر سه آرایه «تشبیه، استعاره مصرحه و تشخیص» به کار رفته است؟

- ۱) سنبلیت را بس پریشان حال می‌بینم، مگر / باد صبح، از حال من، با وی حدیثی گفته است
- ۲) خاک راهت، خواستم رفتن به مژگان، عقل گفت / نیست حاجت کش صبا، صد ره به مژگان رفته است
- ۳) دل چو در محراب ابرو، چشم مستت دید و گفت / کافر سرمست در محراب بین، چون خفته است
- ۴) چشم بد دور از گل رویت، که در گلزار حسن / هرگز از روی تو نازک‌تر، گلی نشکفته است

پیمانه ۶۰- آزمون جمع‌بندی پایان فصل

۲۰
تست

۸۶۱. ۱. همه عوامل زیر به جز ... موجب شد که شعر و شاعری و انواع هنرها در عهد صفوی مورد توجه قرار گیرد.

(مرتبط با صفحه ۵۹ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۹ بهمن ۹۷)

- ۱) تبدیل شدن شهر اصفهان به پایتخت فرهنگی کشور
- ۲) داشتن مقام شیخی و رهبری طریقت برخی از شاهان صفوی
- ۳) در تماس بودن شاهان صفوی با برخی رؤسای مذاهب
- ۴) توجه شاهان عثمانی و هندی به مسائل فرهنگی

(مرتبط با صفحه‌های ۵۸ تا ۶۰ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۹ مرداد ۹۷)

۸۶۲. ۲. موارد کدام گزینه درباره تاریخ ادبیات قرن دهم نادرست است؟

- الف) در این دوره شعر لطیف و فصیح باباغانی به طور طبیعی، به شیوه سعدی و حافظ در جریان بود.
- ب) به نظر شاعران این دوره، سبک عراقی با ادامه پایبندی به سنن ادبی، نابود می‌شد.
- پ) در این دوره فرهنگ ایرانی همچنان از فرهنگ هند تأثیر می‌پذیرفت.
- ت) از مفاخر ادبی این دوره می‌توان به بهزاد (در دوره شاه عباس) اشاره کرد.
- ث) بعد از ظهور شاعران بزرگ سبک عراقی، در این دوره به دلیل تسلط درازمدت مغول و تیموری، جایی برای رشد زبان و ادبیات فارسی باقی نماند.

- ۱) الف، ت ۲) ب، ث ۳) ت، پ ۴) الف، ث

۸۶۳. ۳. کدام گزینه در مورد تاریخ ادبیات فارسی و شاعران قرن‌های دهم و یازدهم هجری صحیح است؟

(مرتبط با صفحه‌های ۶۰ و ۶۱ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۹ مرداد ۹۷)

- ۱) محتشم کاشانی شاعر قرن یازدهم، ترکیب‌بند معروفی درباره واقعه کربلا سروده است.
- ۲) دلیل وفور مضامینی مانند پند و اندرز، توصیف و ... در شعر قرن یازدهم، جهت‌گیری مذهبی و ادبی صفویان بود.
- ۳) مضامین ابداعی، تازه و پیچیده، تنها در سروده‌های شاعران قرن دهم دیده می‌شد.
- ۴) سبک شعر باباغانی شیرازی، حد واسط سبک‌های هندی و عراقی است.

۸۶۴. ۴. کدام بیت به سبک مکتب وقوع و شاعران نیمه دوم قرن دهم نزدیک است؟

- ۱) قیمت عشق نداند قدم صدق ندارد / سست عهدی که تحمل نکند بار جفا را
- ۲) از من و بندگی من اگرش عاری هست / بفروشد که به هرگونه خریداری هست
- ۳) عاشقان دین و دنیا باز را خاصیتی است / کان نباشد زاهدان مال و جاه‌اندوز را
- ۴) خاک پایش بوسه خواهم داد آبم گو ببر / آبروی مهربانان پیش معشوق آب جوست

(مکمل صفحه‌های ۵۸ و ۵۹ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۹ مرداد ۹۷)

۸۶۵. ۵. استفاده از الفاظ محاوره در کدام بیت مشهود است؟

- ۱) تا کسی را با شه مردان برابر نشمری / کرده قطع این سخن مراض لای لافتی
- ۲) از تماشا دیده نرگس چراغان می‌شود / گر ببیند شوخی چشمک‌زدن‌های تو را
- ۳) گل نارسته از پیراهن شاخ / به سان می ز مینا آشکار است
- ۴) به نوعی آتش گل در گرفته است / که بلبل رفت و در آب آشیان کرد

(مکمل صفحه ۶۱ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۱۹ مرداد ۹۷)

۸۶۶. ۶. پایه‌های آوایی کدام مصراع در مقابل آن نادرست است؟

- ۱) گر عمر بشد عمر دگر داد خدا: مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن
- ۲) زلف برافشان و در آن حلقه‌کش: مفتعلن مفتعلن مفتعلن فاعلن
- ۳) به خدا دیو ملامت برهد روز قیامت: فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلاتن
- ۴) بهاران بیاید، بیخشی سعادت: فعولن فعولن فعولن فعولن

(مکمل صفحه‌های ۶۴ تا ۶۶ کتاب درسی)

۸۶۷. ۷. وزن و اوزن‌های کدام بیت با بیت زیر یکسان است؟

- «بتا گر مرا تو ببینی ندانی / به جان لاله‌زارم به رخ زعفرانی»
- ۱) تو در جنگ آبی روم من به صلح / خدای جهان را جهان تنگ نیست
 - ۲) اگر دل را برون آریم پیشت / بیخشایی بر آن پر خون نشان‌ها
 - ۳) از او پرس از او پرس اسرار ما / کز او بشنوی سر پنهان ما
 - ۴) چو رنجور و الله که آن زور داری / که بر چرخ آبی قمر را ببندی

(مکمل صفحه‌های ۶۴ تا ۶۶ کتاب درسی)

۸۶۸. ۸. خوشه‌های هجایی کدام بیت برابر با «U | -- U | -- U | -- U» می‌باشد؟

- ۱) به پیش آرزو سغراق گلگون من / ندانم که باده‌ست یا خون من
- ۲) تو را در پوستین من می‌شناسم / همان جان منی در پوست جانا
- ۳) ای جان دلبر ای جمله شکر / چه ماهی چه شاهی چه عیدی که نوشت
- ۴) به شکرخنده ببردی دل من / بشکن شکر دل را مشکن

(مکمل صفحه‌های ۶۴ تا ۶۶ کتاب درسی)

۸۶۹. ۹. کدام بیت در وزن «مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن» سروده شده است؟

- ۱) ساقی فرخ‌رخ من جام چو گلنار بده / بهر من ار می‌ندهی بهر دل یار بده
- ۲) صبح است و صبوح است بر این بام برآیم / از ثور گریزیم و به برج قمر آیم
- ۳) تا نوبهار رحمت در تافت اندر باغ جان / یا خار در گل یابو شد یا جمله گل شد خار من
- ۴) سیر نگشت جان من بس مکن و مگو که بس / گرچه ملول گشته‌ای کم نرنی ز هیچ کس

(مکمل صفحه ۶۵ کتاب درسی)

۸۷۰. ۱۰. در کدام مصراع‌ها پایه آوایی «مفتعلن» به کار نرفته است؟

- الف) کافر از در دو جهان عشق بود خوش‌تر از این
ب) چند روی بی‌خبر؟ آخر بنگر به بام
ج) نه سایه دارم و نه بر بیفکنندم و سزاست
د) چیزی مگو که گنج نهانی خریده‌ام
ه) ای کرم شاه هزاران کرم

(مکمل صفحه ۶۶ کتاب درسی)

- ۱) د-ج ۲) ه-ب ۳) الف-ج ۴) ج-ه

۸۷۱. ۱۱. کدام بیت با بیت «مگر این دم سر آن زلف پریشان شده است / که چنین مشک تтары عبرافشان شده است» هم‌وزن است؟

(مکمل صفحه‌های ۶۴ تا ۶۶ کتاب درسی)

- ۱) برتر از جمله سماع ما بود در اندرون / جزوهای ما در او رقصان به صدگون عَز و ناز
- ۲) هله خامش به خموشیت اسیران برهند / ز خموشانه تو ناطق و خاموش بجست
- ۳) من اگر پر غم اگر خندانم / عاشق دولت آن سلطانم
- ۴) می روح آمد نادر رو از آن هم بچش آخر / که به یک جرعه بپرد همه طرّاری و هوش

(مکمل صفحه ۷۴ کتاب درسی) (آزمون کانون- ۲ شهریور ۹۷)

۸۷۲. ۱۲. در کدام بیت آرایه «تشخیص» به کار نرفته است؟

- ۱) کیست تا سازد ز راه و رسم هستی آگه‌م / عشق خاکم را ز صحرای دگر آورده است
- ۲) مگر زمانه اسیر کمند آه من است / که ناز بالمش امید تکیه‌گاه من است
- ۳) بر طاق نه تیختر جاه و جلال را / چینی سلام کرد به یک مو سفال را
- ۴) از این چمن به چه شوخی گذشته‌ای امروز / که رنگ شرم تو از بوی گل تراوش داشت

(مکمل صفحه ۷۳ کتاب درسی) (آزمون کانون - ۲ شهریور ۹۷)

۸۷۳. ۱۳. در کدام بیت هر دو نوع استعاره (مصرحه و مکنیه) به کار رفته است؟

- ۱) گر ندارد با دل سرگشته خواجه نزار / هندوی زلفش چرا بر وی تطاول می کند
- ۲) آن که ما را می تواند سوختن، درمان ما / می تواند ساختن لیکن تغافل می کند
- ۳) هرگز از جام می لعلش نمی باشد خمار / می پرستی کو به بادامش تنقل می کند
- ۴) ماه من مشک سیه در دامن گل می کند / سایبان آفتاب از شاخ سنبل می کند

(مکمل صفحه ۷۴ کتاب درسی) (آزمون کانون - ۲ شهریور ۹۷)

۸۷۴. ۱۴. کدام دو دسته از ترکیبات، همگی اضافه استعاری هستند؟

- الف) پای محبت - راه عشق - بار فراق
- ب) دامن صحرا - گوش طرب - عشوه گل
- ج) نهال حیرت - دیوار قلب - بوی عافیت
- د) دست شادی - دل عافیت - حیاط آسمان

۱) د - ب ۲) ج - الف ۳) ب - ج ۴) الف - د

۸۷۵. ۱۵. ترتیب توالی ابیات به لحاظ دارا بودن آرایه های «استعاره - مجاز - تشبیه - تشخیص» به کدام شکل صحیح است؟

(ترکیبی) (آزمون کانون - ۲ شهریور ۹۷)

- الف) شمع دل سوزم و با خلوت شبها دمساز / سپرم سینه اگر سوز و اگر ساز آید
- ب) جهانها، چه بد مهر و بدخو جهانی / چه آشفته بازار بازارگانی
- ج) ای که بر مه کشی از عنبر سارا چوگان / مضطرب حال مگردان من سرگردان را
- د) سمن بویان غبار غم چو بنشینند بنشانند / پری رویان قرار از دل چو بستیزند بستانند

۱) الف - ج - د - ب ۲) ج - الف - د - ب ۳) د - ج - ب - الف ۴) ب - الف - ج - د

(ترکیبی) (آزمون کانون - ۲ شهریور ۹۷)

۸۷۶. ۱۶. آرایه های «تشخیص، استعاره مصرحه و تشبیه» در کدام بیت یافت می شود؟

- ۱) دو چشم من همی یاقوت و مروارید از آن بارد / که چون یاقوت لب داری و مرواریدندانی
- ۲) سخن بگوی از آن پسته شکرافشان شو / که قوت طوطی روحم کلام توست ای دوست
- ۳) من از دو نرگس مست تو چشم آن دارم / که آگه از نگه گاه گاه من باشی
- ۴) گفتم به چشم عقل نیفتم به چاه عشق / بستی نظر ز نرگس سحرآفرین مرا

(مکمل صفحه ۷۳ کتاب درسی) (آزمون کانون - ۲۳ شهریور ۹۷)

۸۷۷. ۱۷. در کدام بیت نوع استعاره متفاوت از سایر ابیات است؟

- ۱) به چه دیر ماندی ای صبح که جان من برآمد / بزه کردی و نکردند مؤذنان ثوابی
- ۲) از تماشای خرامش چون نلغزد پای عقل؟ / خار و خس را طاقوت این سیل عالم برده نیست
- ۳) بر سر بالینم آن گل آمد و خندید و رفت / آرزوهایی که در دل داشتم فهمید و رفت
- ۴) فغان که پرده ز کارم فکند پنجه عشق / هنوز چهره معشوق در نقابستی

(مکمل صفحه ۷۳ کتاب درسی) (آزمون کانون - ۳ اسفند ۹۷)

۸۷۸. ۱۸. در کدام بیت هیچ یک از انواع استعاره وجود ندارد؟

- ۱) تحفه مرهم نگیرد سینۀ افکار ما / سایه گل برنتابد گوشه دستار ما
- ۲) می نال چنان که نشنوند آوازت / می سوز چنان که برنیاید دودت
- ۳) سروی و بلندی و قدت پیدا نیست / خوبی و لطیفی و دلت با ما نیست
- ۴) به رنگ باز شد زاغت به سر بر / تو بیهوده همی شطرنج بازی

(مکمل صفحه ۷۴ کتاب درسی) (آزمون کانون - ۳ اسفند ۹۷)

۸۷۹. ۱۹. کدام بیت فاقد آرایه «تشخیص» است؟

- ۱) دل منه بر عمر مستعجل که اسب تند را / نیست مانع از دویدن پا فشردن در رکاب
- ۲) فتنۀ دنیا نگرده هر که دنیا را شناخت / تشنه چشمان هوس را در کمند آرد سراب
- ۳) دل نیاززد ز حرف سخت هرگز سنگ را / هر که داند کوه عاجز نیست در ردّ جواب
- ۴) عشق در دل های روشن بی قراری می کند / پرتو خورشید در آینه دارد اضطراب

۸۸۰. ۲۰. در استعاره گاهی مشبه، به همراه ویژگی مشبهه و گاهی تنها مشبهه ذکر می شود. در کدام بیت این هر دو نوع استعاره وجود ندارد؟

(مکمل صفحه ۷۳ کتاب درسی) (آزمون کانون - ۳ اسفند ۹۷)

- ۱) ای ز بادام تو در عین خجالت نرگس / وی ز گیسوی تو در حلقه سودا سنبل
- ۲) ای نسیم سحر آرامگه یار کجاست / منزل آن مه عاشق کش عیار کجاست
- ۳) خراب یک نگه از چشم مست خون ریزت / هلاک یک سخن از لعل جان فزای توام
- ۴) ریخت ز چشم آب و به سر خاک کرد / گرد ز آینه دل پاک کرد